

”SPEJDESKRÅ’R” OG PÆNE PIGER

DET DANSKE PIGESPEJDERKORPS OG DETS KVINDEOPFATTELSE 1918-1939

■ CHRISTIAN TOLSTRUP JENSEN

INDLEDNING

40 kilometer, otte timer: Tag med Det Danske Pigespejderkorps (DDP) anno 1922 på vandretur.

Dét havde man ikke set før for piger, men spejderbevægelsen var også noget helt nyt, og en pigespejderbevægelse var endda knap nok officielt opstået. Men denne nye ungdomsbevægelse skulle vise sig livskraftig og udviklede i forbindelse med dens etablering i byerne fra 1918-1938 en klar mission for medlemmerne frem mod selvstændighed.

Det delte den mere eller mindre med andre kvindebevægelser i mellemkrigstidens samfund, der også fandt, at pigerne i byen var lidt for stille.¹ Spørgsmålet i denne artikel er, hvordan pigespejdernes kvindeideal passede ind i den mosaik af foreninger, der diskuterede for og imod det patriarkalske familieideal i mellemkrigstiden, der introduceres i artiklens begyndelse. Det åbner for en diskussion af forholdet mellem pigespejderbevægelsen i DDP og dets maskuline baggrund og det dominerende borgerlige kvindeideal og udvalgte øvrige kvindeorganisationer, såsom Dansk Kvindesamfund og Kristelig Forening for Unge Kvinder (KFUK), der i 1919 startede et konkurrerende spejderkorps.

En ting er pigespejderbevægelsens officielle holdning som organisation, en anden ting er, hvad dens medlemmer mente. Som vi skal se bl.a. af medlemmernes beretninger, nedfældet i deres patruljedagbøger, var det ikke alle medlemmer, der sluttede aktivt op om de officielle retningslinjer.

En vigtig teoretisk inspiration i struktureringen af analysen har været den svenske historiker og kønsforsker Yvonne Hirdmans tre planer for kommunikation, eller man kunne også sige konstruktion af et kønsbillede inden for hendes såkaldte genussystem i samfundet. De tre planer definerer kønsforholdene ud fra henholdsvis: kulturel overlevering (f.eks. idealtypiske tankefigurer om køn i historien), den sociale integration (f.eks. en kønnet arbejdsdeling mellem husmoder- og forsørgerrollen) og 'socialiseringen' (den direkte læring om kønnets rolle,

1 Spejderbevægelsen var primært et byfænomen, og landfamiliemønstret gik i perioden mod et sammenfald med byen. Romme: 'Pigespejderliv', 186. Mørch: *Danmarkshistorie*, 348; Rosenbeck: *Kvindekøn*, 251-252.

opførsel og kodeks).² Hirdman selv ser dette system som selvopretholdende. Det "belöna tänkandet" i kraft af kvinde-mand dikotomiens overskuelighed.³

Genussystemets ideer er desuden tæt knyttet til historikeren Joan Scotts begreb *gender* om det sociale køn, der ikke kun er en ren social proces, men en proces, hvor det sociale element spejler tilbage på det biologiske.⁴ Hirdman refererer desuden til Beauvoir: "man kan inte vara en A utan att förtrycka en B".⁵ Grundlæggende er der altså tale om et gensidigt forhold i dikotomien mand-kvinde.⁶ Hirdman beskriver selv tre forskellige forhold mellem manden og kvinden i genussystemet: A-ikke-a, A-a, A-B, hvor kvinden er henholdsvis ingenting (ikke-a), en udviklet mand (a), eller ligestillet men væsensforskellig (B).⁷ Forholdet er altså både dikotomisk og dynamisk.⁸ Det dynamiske element er dog blevet kritiseret for at virke deterministisk med sit udgangspunkt i den mandlige norm som adskilt fra kvindens. Det er vigtigt at bemærke, at teoriens metodiske refleksioner inspirerer denne artikel, men sigtet med undersøgelsen er ikke at bevise teorien.

Det dynamiske element kommer blandt andet fra Hirdmans anden inspirationskilde ved siden af kønsforskningen, nemlig sociolog Jürgen Habermas' teori om rationel kommunikativ handlen, særligt hans opstilling af, hvad der sikrer en fælles forståelse af det kommunikerede: livsverdenen. Den er de "taken-for-granted background assumptions", der understøtter etablerede mønstre i samfundet, fx mellem kønnene,⁹ og hvortil også høre mulighederne for udvikling og forandring.¹⁰

Genussystemet rummer altid en konfliktrisiko. En gruppering kan teste systemets grænser for et køn,¹¹ f.eks. ved ikke at leve op til systemets forventninger. I sådan et brud ser Hirdmans kvindens mulighed for 1) at undvige de stereotype kønsroller, 2) flygte fra den, altså forlade kontraktens samfund, eller 3) genforhandle rollerne.¹²

Med artiklens udgangspunkt i en opbrudstid for kvindebevægelser bliver dette konfliktaspekt særligt interessant, da pigespejderne umiddelbart ved deres spejderarbejde havde undvejet genuskontrakten. Dette system var i mellemkrigstiden i høj grad defineret af det patriarkat, der trods udfordringer stadig dominerede kvindeidealet i mellemkrigstidens Danmark. De piger, der i 1922 skulle vandre 40 km på otte timer, havde ikke kun bogstaveligt talt en lang vej foran sig.

2 Hirdman: 'Genussystemet'.

3 Ibid.: 52.

4 Ibid.: 50-51.

5 Beauvoir: *Det andra könet*, 116ff. citeret i Ibid.: 52.

6 Blom: 'Kjønn', 26.

7 Hirdman: 'Genuskontraktet'.

8 Blom: 'Kjønn', 24-25.

9 Habermas: 'Intermediate Reflections', 335.

10 Hirdman: 'Genussystemet', 53.

11 Ibid.: 55.

12 Hirdman: 'Genuskontraktet', 94-95.

DET BORGERLIGE KVINDEIDEAL TIL DEBAT I MELLEMKRIGSTIDEN

Denne kraftanstrengelse og etableringen af et spejderkorps var to af flere udfordringer for det patriarkalske familieideal, hvor den mandlige forsørger stod i centrum, mens der både blev set op til husmoderen og ned på kvinden.¹³

Udfordringen af patriarkatet og de tilgrundliggende ændringer i mellemkrigstidens samfund skyldtes flere faktorer. En faktor var industriens fremvækst, som historikeren Søren Mørch tillægger en afgørende betydning for samfundets udvikling. Den lettede kvindernes husholdning og kønslivet.¹⁴ De fik mere tid til familien og sig selv. Husmoderen forsvandt i takt med lønarbejdets udbredelse.¹⁵ I 1960'erne var denne klassiske kvinderolle erstattet af den udearbejdende kvinde.¹⁶

En anden væsentlig faktor, som historikeren Bente Rosenbecks kvindehistoriske perspektiv fremhæver, var den ændrede socialisering. Kvinderne ville 'ud', ikke kun på grund af økonomien, men også fordi deres identitet ikke længere kun var begrænset til rollen som husmoder.¹⁷ Mørch fremhæver industrialiseringen og Rosenbeck socialiseringen, men de er enige om den centrale udvikling: En kobling mellem kvindernes erhvervsarbejde og koblingen til kvindens identitet. Netop identitet og det "karakterbyggende" har til alle tider stået centralt ift. spejderbevægelsens formål.¹⁸

Pigespejderbevægelsen opstod således i et samfund, hvor pigerne fik stadig bedre mulighed for at arbejde både ude og hjemme, såkaldt dobbeltarbejde. Valget fik dog ofte konsekvenser for omverdenens syn på deres kvindelighed. Det er vigtigt her at pointere, at der er tale om det borgerlige miljø i Danmark. Blandt arbejderne var dobbeltarbejde allerede i 1880'erne ret udbredt.¹⁹

Den stigende erhvervsaktivitet blandt kvinderne udfordrede den klassiske husmoderrolle. Erhvervsaktive kvinder havde nemlig et markant andet familiemønster end husmoderen: De kunne være selvforsørgere og fik meget færre børn.²⁰ Bruddet med husmoderrollen var både et brud med manden som eneforsørger og med kvinden som reproduktiv, to elementer, der havde fungeret som støttestøtter idet patriarkalske samfund. Bruddet blev desuden knyttet til det fortsatte arbejde for de borgerlige rettigheder med støtte fra kvindevalgretsbevægelsen. Med stemmeretten i hus skulle den nu vise, at den aktive kvinde kunne tage hånd om både familie og politik.²¹

13 Jensen: 'Kampen', 32.

14 Mørch: *Danmarkshistorie*, 359.

15 Ibid.: 376.

16 Ibid.: 315, 336.

17 Rosenbeck: *Kvindekøn*, 308.

18 Proctor: *Scouting*, 13-14.

19 Rømer Christensen: *Mellem backfische og pæne piger*, 41, 115.

20 Jensen: 'Kampen', 20.

21 Kristiansen: 'Retten til valg', 40-42; Mørch: *Danmarkshistorie*, 356.

Det stillede nye krav til den store kvindeorganisation, Dansk Kvindesamfund, der var i syv sind, når en kvinde både ønskede barn og erhverv²² og ved udearbejde gjorde op med sin underlegenhed i familien og husmoderrollen.²³

Foreningen gav således ikke ubetinget støtte til kvindens selverhverv, men holdt fast i husmoderen som kvindens primære rolle. Den håbede, at en videnskabeliggørelse af husarbejdet og moderrollen sammen med forbedrede økonomiske rettigheder ville højne husmødrenes anseelse.²⁴

Et centralt initiativ for videnskabeliggørelsen blev idealet om *Den aktive husmoder*, inspireret af den engelske *New Mother*. Ved hjælp af uddannelse og organisering skulle anseelsen omkring husmoderen styrkes. Den "nye" ideelle kvinde og husmoder var nu den gifte kvinde, der selv holdt hus i modsætning til den borgerlige frue, der ikke selv tog del i det konkrete husholdningsarbejde, men "tog sig af den moralske opdragelse".²⁵ Kvinden skulle udnytte, at hun var komplementær inden for husstanden.²⁶ Denne argumentation havde allerede været fremme i argumentationen for kvindens valgret; at kvindens besyv som kvinde var vigtigt for landets fremtid.²⁷

Videnskabeliggørelsen berørte ikke kun husholdningens praksis, men blev også brugt af konservative støtter af patriarkatet.²⁸ Ved at skabe et 'videnskabeligt' billede af den idealtypiske kvinde som passiv, følelsesstyret og fysisk svag,²⁹ kunne den mandsdominerede videnskab sætte lighedstegn mellem det sociale og det biologiske køn. Kvinden blev udelukket fra at definere sig selv.³⁰ Således beskriver Rosenbeck udviklingen inspireret af Simone de Beauvoirs socialkonstruktivistiske udsagn, at "man [ikke] fødes som kvinde – man bliver det."³¹

Idealet om en uddannet hjemmegående husmoder blev desuden støttet af staten, og målet var snarere at øge respekten for husmødrenes arbejde end at fremme deres erhvervsmuligheder.³² Derved skulle hun bidrage til at skabe et velorganiseret samfund.³³ Men samtidig var der en bevægelse henimod også at se den ugifte kvinde som vigtig for den kommende velfærdsstat, selv om man foretrak,

22 Borchorst: 'Moderskab', 51.

23 Siim: 'Nogle overvejelser', 202.

24 Rosenbeck: *Kvindelkøn*, 299.

25 Ibid.

26 Ibid.: 44.

27 Ibid.: 315.

28 Ibid.: 59.

29 Men samtidig undervurderede mændene de fysiske krav til kvindens arbejde. Possing: 'Kvindelighed, patriarkat og klassegrænser', 241.

30 Rosenbeck: *Kvindelkøn*, 320.

31 Ibid.: 8.

32 Caspersen: *Moderskabspolitik i Danmark i 30'erne*, 24.

33 Ravn og Rosenbeck: *Gender and family*, 12.

at kvinden blev gift.³⁴ F.eks. gjorde statens nye demografiske politik i 1930'erne moderskabet vigtigere end ægteskabsstatus. Det gav især ugifte mødre nye muligheder. Staten ønskede med det nye blik på den ugifte mor (og økonomiske tiltag som boligstøtte til familier) at få antallet af nyfødte til at stige efter, at antallet af børn pr. kvinde var faldet fra 4,4 i 1890 til omkring 2,2 i 1930.³⁵

På det økonomiske område anerkendte Dansk Kvindesamfund ganske vist, at kvinderne ofte havde økonomiske problemer, men de bedre forhold skulle skaffes inden for familien. Gennem ægteskabsloven af 1925 blev husmødrenes kontrol med indtægten således forbedret. Den skabte stillingsbetegnelsen "husarbejderen", der skulle forsørge familien for "et passende [men udefineret] beløb" overdraget af udearbejderen for husarbejdet. Det blev oftest kvindens stilling, der således også efter denne lov stadig var den forsørgede.³⁶ Heller ikke Socialreformen af 1933 anerkendte husarbejde fuldtud, så manden kun meget vanskeligt kunne få erstatning, hvis kvinden mistede livet ved en ulykke.³⁷

Generelt var den hjemmegående husmoder et ideal, selv om en dobbeltindtægt kunne være nødvendig for husholdningen.³⁸ Husmødres arbejde var "ubetaleligt", både i hjemmet og for samfundet.³⁹ I 1940 var 75 procent af de gifte kvinder stadig hjemmegående, og først langsomt begyndte kvindens kønsrolle at blive set også som socialt betinget og ikke kun medfødt. Det gjorde forandring mulig, men ikke let.⁴⁰

En central stilling for mange af de nye kvinder på arbejdsmarkedet blev lærerindestillingen, som også på mange måder kom til at præge den tidlige spejderbevægelse. Denne position og dens baggrund for indflydelsen vender jeg tilbage til senere i analysen.

Det borgerlige husmoderideal bød samlet ikke på mange muligheder for pigerne for at gennemføre udendørs selvstændige aktiviteter. Det var mandens domæne. En ny udfordrer var på vej med pigespejderbevægelsen. Den "kan ses som et tegn på, (...) at nogle byborgerpiger (...) nu også fik en ungdom", konkluderer historikeren Helle Romme i en tidligere interviewbaseret undersøgelse af den tidlige pigespejderbevægelse.⁴¹ Når pigespejderbevægelsen overhovedet havde kunnet opstå i dette samfund, hang det tæt sammen med dens helt særlige forhistorie, der startede i England i 1908.

34 Ibid.: 2. I en novelle fra 1935 fortælles hvordan den kvindelige hovedperson: "er overstrømmende lykkelig (...) for at opfylde sin naturlige bestemmelse som hustru og moder". Madam Tilde: *Hvorledes holder jeg mig ung og smuk*, 1935, citeret i Mørch: *Danmarkshistorie*, 313.

35 Ravn og Rosenbeck: *Gender and family*, 16.

36 Geertsen: 'Forsørgerbegrebet', 81.

37 Ibid.: 74-77.

38 Jensen: 'Kampen', 23; Mørch: *Danmarkshistorie*, 350.

39 Ravn og Rosenbeck: *Gender and family*, 9.

40 Jensen: 'Kampen', 20; Rosenbeck: *Kvindekøn*, 59.

41 Romme: 'Pigespejderliv', 180.

FRA SCOUTS TIL GUIDES. DE FØRSTE PIGESPEJDERE

Her havde spejderbevægelsens grundlægger Robert Baden-Powell (1857-1941) i 1908 inviteret en lille gruppe drenge på lejr og dermed startet det, der skulle blive en verdensomspændende spejderbevægelse. Kort tid efter begyndte de første piger i England også at lave spejderarbejde.⁴² Ligesom det var tilfældet for drengenes vedkommende kom disse engelske piger til at sætte standarden for pigespejderarbejdet i resten af verden.

Pigerne organiserede sig i første omgang ikke i et særligt pigekorps. De dannede i stedet deres egne mindre grupper, såkaldte patruljer, i det eksisterende, maskulint orienterede korps. De kaldte sig "scouts" som drengene og lavede de samme spejderaktiviteter som dem. Det fysisk aktive og praktiske præg, som Baden-Powell ønskede at give spejderne, passede imidlertid dårligt med tidens edwardianske idealer for piger.⁴³ Så da en pigepatrolje i sommeren 1909 deltog i et officielt spejderarrangement, måtte spejderbevægelsen tage stilling.⁴⁴ Løsningen blev et selvstændigt pigekorps. Kritikere fra drengespejderbevægelsen frygtede, at pigespejderarbejdet ville komme på tværs af deres mål om at uddanne de unge til gode imperiale borgere i Storbritannien, hvad der for pigernes vedkommende betød husmoderskab.⁴⁵ De engelske pigespejdere blev fra nu af betegnet "*guides*", der ikke havde de samme militaristiske undertoner som "*scouts*". I USA bibeholdt man navnet *scouts*, ligesom DDP også beholdt (pige)spejder som betegnelse for korpsets medlemmer.

Flytningen af pigerne til et selvstændigt korps gjorde dog ikke pigespejderarbejdet ukontroversielt, ligesom ikke alle medlemmer kunne acceptere deres nye rolle.⁴⁶ Korpset blev også efter at have oprettet et pigekorps anklaget for at ville ødelægge kvindeligheden hos dets medlemmer.⁴⁷

Det nye pigekorps imødegik kritikken ved at give kvindelighed en fremtrædende plads i korpsets første uddannelsesmateriale fra 1912, hvor "spejderfærdigheder" stod side om side med "womanly attributes", såsom børnepasning og madlavning. Dette "dobbeltkønnede" arbejde for pigespejderne i USA og England, som historikeren Birgitte Possing også så hos den danske pigeskolepioner Natalie Zahle (1827-1913), er netop en hovedpointe i historikeren Tammy Proctors hovedværk om pigespejdernes internationale historie *Scouting for Girls* fra 2009.⁴⁸

Det selvstændige pigekorps tog altså hurtigt en anden vej end det oprindelige spejderkorps. Men meget tyder på, at initiativet til det nye korps ikke var kommet nedefra. Før udskillelsen havde pigespejderne ikke lagt skjul på deres aktiviteter,

42 Mills: 'Scouting for girls?', 542.

43 Ibid.: 543.

44 Proctor: *Scouting*, 5.

45 Ibid.: 12; Mills, 'Scouting for girls?', 547.

46 Mills: 'Scouting for girls?', 547.

47 Proctor: *Scouting*, 8.

48 Ibid.: 13-14.

og flere forældre havde været engagerede. Det tyder på en top-down proces. Samtidig var der ikke kun tale om en *pull-effekt* (at kvindelige ledere og samfundet ønskede at trække piger i en mere feminin retning), men også en intern push-effekt, hvor pigernes deltagelse i 'maskuline' aktiviteter i visse (dreng)spejderes øjne var en trussel mod maskuliniteten i aktiviteten.

Pigerne lod sig indskrive i det nye korps, men flere stillede spørgsmål ved deres nye rolle og fortsatte drengeaktiviteterne.⁴⁹ Korpset opnåede også gennem sin påklædning at bevare en hvis egenart og friere forhold for pigerne. Uniformen bestod blandt andet af knælange, efter datidens normer korte skrøter, der passede til bevægelsens fysisk betonedede aktiviteter. Men ledelsen ville dog ikke gå så vidt som ligefrem at lade pigespejderne være iført bukser.⁵⁰

Efter Første Verdenskrig blev det kvindelige præg fra 1912 gentænkt. Det imperiale blev nedtonet til fordel for mærket *Domestic Service* og idealet *New Mother* i stil med den førnævnte "aktive husmoder" i Danmark. Kvinden skulle være "minister" i huset og mandens guide i den nye mere videnskabelige husholdning.

Domestic service blev, sammen med *Sportswomen* (der indeholdt spejderfærdigheder) kernen i det engelske pigespejderarbejde i mellemkrigstiden.⁵¹ Ændringerne som de engelske, der kan genfindes i nærmest ethvert pigespejderkorps i denne periode, fjernede ikke den udbredte skepsis i det omgivende samfund. Pigespejderne måtte til stadighed bevise, at de ikke var ukvindelige eller bare efterlignede drengene. F.eks. udsendte pigespejderne i Luxemburg i mellemkrigstiden en pamflet med titlen "Hvad pigespejderne IKKE er": De efterbede ikke drengene, men arbejdede med at udvikle de fineste sider af kvindeligheden.⁵² Kritikken ramte også bevægelsen i USA, der lærte pigespejderne at være uafhængige og eventuelt selverhvervende, alt imens anbefalingen generelt i USA var at blive hjemmegående. I Norge betød bevægelsens udspring i KFUK på den anden side, at huslige færdigheder kom til at fylde meget.⁵³

I England argumenterede pigespejderne for, at arbejdet støttede et "opdateret" kvindesyn, der ikke afviste kvindens mere traditionelle rolle,⁵⁴ men ikke desto mindre modtog pigerne og drenge reelt set nogenlunde samme tilbud.⁵⁵ Det skete ved en kombination af *fun* og *usefulness* i de efterfølgende *guide*-generationer, der ikke havde gjort sig erfaringer som *scouts*. Især fremhævede medlem-

49 Smith: 'Be(ing) Prepared', 2; Proctor: *Scouting*, 6-7; Mills: 'Scouting for girls?', 547.

50 Proctor: '(Uni)Forming Youth', 124.

51 Proctor: *Scouting*, 37.

52 Ibid.: 44-45.

53 Ljoså: 'Alltid beredt til hva?', 86; Auster: 'Manuals for socialization', 364; Revzin: 'American Girlhood', 268-270.

54 Revzin: 'American Girlhood', 273.

55 Rothschild: *To Scout or to guide*, 1981, 117 citeret i Denny: 'Gender in Context', 32.

mer det karakteropbyggende og de fortsatte muligheder for spejderfærdigheder som naturliv, førstehjælp og riffelskydning ved siden af de huslige færdigheder.⁵⁶

FRA DMK TIL DDP. PIGESPEJDERNE I DANMARK

I Danmark oplevede piger, der ville være spejdere, på lange stræk den samme udvikling som i England. De første uofficielle patruljer startede allerede omkring 1910, før de i 1912 blev en officiel del af Det Danske Spejderkorps (DDS) – på det tidspunkt Danmarks eneste spejderkorps. De accepterede pigerne som spejdere, men samtidig ønskede DDS ikke en alt for tæt sammenblanding af piger og drenge i det generelt maskulint orienterede program.⁵⁷ En af de første pige-patruljer, DMK,⁵⁸ fik således et eksemplar af *Girl Guides'* uddannelsesprogram til "selvstudium".⁵⁹ Historikeren Aage Trommer pointerer kort, at pigespejdere havde trange kår i starten, og nævner både mandschauvinisme og bekymrede forældre som årsager.⁶⁰ De blev desuden holdt i egne patruljer og "i reglen" hjemsendt for natten efter dagsøvelser med drengene.⁶¹ Det blev dog ikke altid overholdt. En tidligere pigespejder erindrer, at omkring 1910: "kan I tro det var spændende at være Spejderpige for vi var **altid** sammen med Drengene" [tekstens fremhævning].⁶² Forskellen på de to køns virke som spejdere kom tydeligt til udtryk m.h.t. madlavningen: Hos DDS blev det fremstillet som overlevelse, mens det hos pigespejderne blev set som husholdning.⁶³

DDS's officielle anerkendelse af pigerne i 1912 skete med oprettelsen af den nye afdeling B, DDS's pigespejdere, under ledelse af Agnete Brockenhuus-Schack (1876-1940). Det var heller ikke uproblematisk for DDS at have kvindelige medlemmer, som historikeren Christa Hansen-Jensen viser i sit speciale fra 2010 om DDS's maskulinitetsidealer. DDP var "en afvigende undtagelse" og en modpol til DDS.⁶⁴ Udskillelsen var endnu en parallel til udviklingen i England. De selvstændige pige-grupperes *bottom-up* organisering mødtes af en *top-down* udskillelse, der både blev drevet frem af nye kvindelige ledere og en *push*-effekt fra drengespejderne.

Brockenhuus-Schack fortsatte korpsets udvikling i en tydeligt engelsk inspireret retning. I Pigespejder-afdelingens folder om deres formål fra mellem 1912 og 1914 er spejderloven nærmest direkte oversat fra det engelske forlæg og suppleret med en artikel fra *Daily Express* om kvindelighed i spejderarbejdet.⁶⁵ Op-

56 Proctor: *Scouting*, 13-15.

57 Hansen-Jensen: 'En rask, stærk og opvakt dreng', 85.

58 Ingen ved i dag hvad DMK stod for.

59 Trommer: 'Da spejderne kom til Danmark', 295.

60 Ibid.

61 Det Danske Spejderkorps, Pige-sektionen, 1914, p. 7, Spejdermuseets arkiv, Holmen, København (Herefter SMA): Nr. A0072..

62 D.D.P.'s historie fra 1910-15, s. 2 [SMA.A0072].

63 Hansen-Jensen: 'En rask, stærk og opvakt dreng', 86-89.

64 Ibid.: 86.

65 Det Danske Spejderkorps: *Formaal og Organisation*, 5-7. [SMA.L20].

rettelsen af et selvstændigt korps synes ikke at have affødt samme protester fra pigespejderne som i England. De kunne, som det vil fremgå senere, da også i vid udstrækning fortsætte mere maskuline aktiviteter.

I årene 1920-1938 ledtes korpset af lærerinde Johanne Marie Petersen og fra 1923 desuden lærerinde Elisabeth Flagstad (1894-1938). De stabiliserede korpset og oprettede husholdningsskolen Spejderskolen i Korinth, så medlemstallet kom op på 3.006 i 1938 (mod omkring 73 i 1913⁶⁶).⁶⁷ Det skete i en tid, hvor DDP også fik en konkurrent, da KFUK i 1919 oprettede deres eget spejderkorps, KFUK-spejderne. Ligesom i Norge blev KFUK-spejderne særligt præget af KFUK's øvrige arbejde. Oprettelsen gav samtidig KFUK en anledning til at kritisere DDP og spejderarbejdet generelt for at "drengeliggøre" medlemmerne.⁶⁸

DDP's udvikling blev dog ikke hæmmet af konkurrencen, og den officielle historie hylder pionererne, de første kvinder i uniform. Den fortæller afsnittet af organisationens egen historie som "oplyst enevælde" med henvisning til det centrale styre og de udemokratiske generationsskifter, men den stramme organisering ses som nødvendig.⁶⁹ Organisationens egen historieskrivning har ikke taget stilling til perioden som en tid i opposition i forhold til det øvrige samfund.

I 1920'erne begyndte DDP også at indskrive kvindelighed som en del af spejderarbejdet, eksempelvis i håndbøgerne, selvom ideen jo havde været oppe og vende 1914. Det registrerede blandt andet DDS-bladet *Vor Ungdom* i 1917, der skrev, at pigernes aktiviteter nu nærmede sig samfundet kvindeideal og gik væk fra spejderideen.⁷⁰ Som det vil fremgå af inddragelsen af medlemmernes egne beretninger i nærværende undersøgelse, er det dog klart, at der var tale om meget varierende grader af opfyldelse af disse ideer, men historikeren Christa Hansen-Jensen har ret i at anskue de nye aktiviteter som "idealene for pigespejderne".⁷¹

Det varierede også efter korps. KFUK-spejderne blev meget involveret i KFUK's civile arbejde: "Organisationen kom i høj grad *før* spejderne". KFUK udpegede lederne, og de blev ikke fundet blandt spejderne selv.⁷² DDP var omvendt opbygget af spejdere. Dets ledelse måtte også balancere med et kvindeideal, der både stod i gæld til det borgerlige samfund, hvor mange af medlemmerne var socialiseret og den internationale spejderbevægelse, der havde sat organisationen i gang og tiltrukket medlemmerne i første omgang. Forsvandt medlemmerne, forsvandt også organisationen.

66 Trommer: 'Da spejderne kom til Danmark', 296.

67 Hermann, Lund, og Weirsøe: *Pigespejderliv*, 69.

68 Rømer Christensen: *Mellem backfische og pæne piger*, 115.

69 Hermann, Lund, og Weirsøe: *Pigespejderliv*, 63; 70.

70 Hansen-Jensen: 'En rask, stærk og opvakt dreng', 85; 91.

71 Ibid.: 85.

72 Romme: 'Pigespejderliv', 190.

PIGESPEJDERNES UDFORDRINGER TIL SAMFUNDET

Bevægelsens ledere måtte hele tiden afveje samfundets og spejdernes forventninger, når de skulle udforme bevægelsens uddannelsesmateriale og italesætte spejderbevægelsen over for offentligheden. Som nævnt i indledningen er analysen af dette dilemma inspireret af Yvonne Hirdmans tre planer for genussystemet (kulturel overlevering, social integration og 'socialisering'). Bevægelsen havde udfordringer på alle tre planer. 1) Den skulle opstille et for alle parter acceptabelt kvindeideal: 2) den skulle udmønte idealer i en troværdig social integration, altså den konkrete rolle, som pigerne skulle opfordres til at indtage i samfundet og 3) endelig skulle den definere den korrekte opførsel/socialisering for pigene i denne rolle, hvad enten hun var husmoder eller selverhvervende.

Analysens primære kilder er de første tre udgaver af pigespejderbevægelsens håndbøger, der udkom i henholdsvis 1918, 1922 og 1932. Med dem fandt bevægelsen deres form og tog stilling til en lang række principielle spørgsmål, der tilsammen satte rammerne for bevægelsens kvindelige ideal.⁷³

PIGESPEJDERNES KVINDelige IDEAL OG DERES MASKULINE OVERLEVERING

Den maskuline baggrund var ikke uproblematisk for den tidlige pigespejderbevægelse. Så meget desto vigtigere blev det for bevægelsens ledere at få skabt et holdbart og anerkendt kvindeideal. Helt grundlæggende er og var spejderarbejdet i sin ånd opdragende og indpoder af en kultur støttet af de øvrige aktiviteter.⁷⁴

De første spejderchefer arbejdede målrettet på at anlægge en særlig kvindelig vinkel. Deres vigtigste organ til udbredelse af DDP's forestillinger om pigers formåen og sindelag, kort sagt den ideelle pigespejder, blev det officielle spejdermateriale (de førnævnte håndbøger og medlemsbladet *Pigespejderne*).

Her startede beskrivelsen ved spejderføreren, lederen i spejdergruppen. Først som sidst skulle hun forlange disciplin af spejderne. Men: "Vær kvindelig ogsaa i Uniform, og lad altid Spejderne mærke, at de er Pigebørn (...) selvom de får Uniform og skal lære mange praktiske Ting"⁷⁵ [tekstens fremhævning, CT]. Specifikke egenskaber efterlystes ikke, men kvindelighed, formuleret i en tilsyneladende modsætning til uniform og praktisk arbejde "som tidligere har været forbeholdt Drengene".⁷⁶

Hele tiden måtte dette ideal holdes op imod det borgerlige samfunds kvindeideal, og her fandt de støtte fra Dansk Kvindesamfund. DDPs medlemsblad interviewede i 1921 Dansk Kvindesamfunds frontfigur Gyrithe Lemche (1866-

73 De tre udgaver var organisationens første, når der ses bort fra et lille hæfte udgivet i 1916 med titlen *Lille Vejledning i Spejderliv for Piger*. Der dog, som de senere, også slog fast, at pigerne "skal kunde tage Kampen op om Erhvervene". Schack: *Lille Vejledning*, 3. [SMA.L20].

74 Petersen og Flagstad: *Haandbog*, 89.

75 Ibid.: 91.

76 Ibid.

1945) om blandt andet hendes syn på spejderne. Det affødte positiv respons blandt læserne.⁷⁷ Senere, i 1929, erklærede Dansk Kvindesamfund, at pigespejderne var de bedste til at opdrage den nye ungdom til husflid, selverhverv og "fromme stærke Kvinder".⁷⁸ Pigespejderne og Dansk Kvindesamfund var enige om det dobbelte sigte, der længe også havde været fremme i DDP. Den første spejderchef, Agnete Brockenhuus-Schack, skrev allerede i 1916 om DDP's formål:

[V]i søger at skabe de rigtige Kvinder (...) som magter at tage Opgaverne i Livet op – hvor de saa end bliver satte i Verden, enten det nu bliver som selvstændige, selverhvervende Kvinder, eller som gode Hustruer og Mødre (...) Kvindens højeste plads i Livet, og som ikke maa glemmes i Jaget for at blive Manden lige i Samfundsstillinger.⁷⁹

Dette udsagn blev kun bekræftet med korpsets egen tilføjelse fra 1922 til den spejderlov, der udgjorde grundlaget for spejderbevægelsen i hele verden: "Man maa ikke sove sin Tid bort, men (...) være med i Tidens Spørgsmaal, saaledes at man bliver i stand til at tage sin Stilling til dem. Gid Spejderlivet maa hjælpe de unge Piger til dette."⁸⁰

Hermed var vejen banet for en anden social integration end piger ellers var vant til.

SELVSTÆNDIG OG SELVERHVERVENDE – DDP'S SOCIALE INTEGRATION

I medlemsbladet *Pigespejderne* kunne pigerne så læse om, hvad disse forpligtelser, forventninger og det "at være med i Tidens Spørgsmaal" kunne føre til. Bladet bragte mange kvindeportrætter af selverhvervende kvinder. Det hyldede kvindernes selvstændighed og evne til både at tage hånd om børn og karriere.⁸¹ Dermed blev adgangen og forudbestemmelsen til erhverv gjort central for denne 'integration' af kvinden i samfundet.⁸²

Pigespejderbevægelsen så her et meget vigtigt mål i deres anden håndbog fra 1922. Ifølge afsnittet "Maal og Midler" for og i spejderbevægelsen skal kvinder uddannes "for at tage Kampen op mod Erhvervene" og tage fat "paa den Livsgering de er blevet sat til eller selv har valgt" [min fremhævning, CT].⁸³ Helt konkret blev pigerne forberedt på arbejdslivet gennem deres praktiske spejderarbejde/-uddannelse, mens idealet fra foregående afsnit hele tiden havde hvilet over dette arbejde.

77 Boye-Petersen og Rasmussen: *Pigespejderne*, bd. 1921-23, nr. 12, 1921, 8-9.

78 Willer: *Pigespejderne*, 1930, bd. 1929-30, nr. 3, 1929, 21.

79 *Spejderbevægelsen: Dens opgaver for den moderne Kvinde*, 1916, 6 [SMA.A0072].

80 Petersen og Flagstad: *Haandbog*, 247.

81 Lund: *Pigespejderne*, 1936, bd. 1935-36, nr. 2, 1935, 17.

82 Dette pointerer Hirdman også i sin undersøgelser. Hirdman: 'Genusystemet', 53.

83 Petersen og Flagstad: *Haandbog*, 21.

Uddannelsen blev struktureret af en lang række prøver og duelighedstegn, der alle sigtede mod at lære pigespejderne at klare sig selv.⁸⁴ Mærkerne favnede bredt fra 'Brandmand' til 'Barnepleje' og 'Kunsthåndværker'.⁸⁵ Håndbogen fra 1922 oplyste duelighedstegnene alfabetisk, men i 1932 blev mærkerne sorteret i kategorier, blandt andet 'Kvindelige Færdigheder'. Flere af disse fandt, som 'Husmodermærket', sted i hjemmet. For at blive 'Husmoder' skulle spejderen holde hus i en uge og blandt andet stå for rengøring og madlavning.⁸⁶ Men mange af de "kvindelige færdigheder" kunne også have både en huslig og erhvervsfaglig dimension, for eksempel baker, syerske, kok og sygeplejerske.

Mærket 'Altmuligmand' derimod var ikke en kvindelig færdighed, men blev set som en spejderfærdighed. Det havde dog også maskuline "huslige" færdigheder, som at male døre og sætte ruder i.⁸⁷ Ligesom de ovenstående mærker ikke kun var snævre huslige færdigheder, var spejderfærdighederne også færdigheder, der kunne anvendes i hjemmet – med brud på den traditionelle kønsopdelte arbejdsdeling til følge.

Ud over kvinde- og spejderfærdighederne kunne pigerne specialisere sig. Flere af disse mærker faldt ind under kultur i bred forstand (såsom 'Musik', 'Arkitektur', 'Litteratur' og 'Kunstkender'). Umiddelbart virker kun mærket 'Kontorist' (med opgaver som bogføring og stenografi⁸⁸), som en erhvervsfærdighed. Da jeg sammenholdt specialiseringsmærkernes færdigheder med portrætterne af selv-erhvervende kvinder i pigespejdernes blad, viste det sig imidlertid, at langt flere af disse mærker blev omsat til erhverv, fx fotografi og sygeplejemærket. Mærkerne under kvindelige færdigheder og specialmærkerne var ikke nødvendigvis forbeholdt hobbyfæren og hjemmet. Det kunne tyde på at foto-mærket ikke kun var medtaget af kreative hensyn. Kravene var da også lige så meget vægtet på det praktiske (kopiering og fremkaldelse) som det kreative.⁸⁹

Blandt de interviewede, der alle var tidligere eller aktive pigespejdere, arbejdede nemlig to som fotografer. Andre erhverv var sygeplejerske, sagførerassistent, husholdningslærerinde og en enkelt akademiker, en cand. jur., hvis stilling dog ikke blev beskrevet.⁹⁰ Med sådanne interviewserier promoverede pigespejdernes ledelse en erhvervsaktiv tilværelse for sine medlemmer, og samtidig skabte den en kobling mellem pigespejderarbejdet og det øvrige samfund.

84 Ibid.: 40.

85 Ibid.: 50-54.

86 Det Danske Pigespejderkorps: *Haandbog*, 180.

87 Ibid.: 173.

88 Ibid.: 185.

89 Ibid.: 177.

90 Boye-Petersen og Rasmussen: *Pigespejderne*, bd. 1921-23, nr. 11, 1922, 3-4; *ibid.*, bd. 1921-23, nr. 4, 1923, 38-39; *ibid.*, bd. 1921-23, nr. 12, 1922, 7-8; *ibid.*, bd. 1921-23, nr. 6, 1923, 63-66; *ibid.*, bd. 1921-23, nr. 1, 1923, 2-3; Lund: *Pigespejderne*, 1936, bd. 1935-36, nr. 3, 1935, 38.

Det gjorde specialiseringsmærket 'Borger' også. Det var hverken rettet mod spejderens rolle i hjemmet eller på arbejdet, men i civilsamfundet. Det krævede, at pigespejderen havde læst Grundloven og kendte Danmarks historie siden 1848. Pigespejderen skulle desuden kende til Dansk Kvindesamfunds arbejde, vide hvem der havde valgt til kommunal- og rigsdagsvalg og slutteligt: "Kende Kvinderegensens Tilblivelseshistorie og Betingelserne for Adgang dertil".⁹¹ Det var knapt, at denne opgave må have nået at komme med. Kvinderegensen, et kollegium for kvindelige studerende tilknyttet Københavns Universitet, blev først indviet i 1932, samme år som håndbogen med opgaven udkom. At stemme var altså her en borgerligt hævet over spørgsmålet om en særlig kvindelig stemme i valget.

Både med denne opgave og i arbejdet med at vise pigerne vejen til medborgerskab, herunder også anvisning af borgerlige rettigheder og undervisning var DDP helt fremme i skoene. På den måde lignede de danske pigespejders mål de engelske pigespejders mål om gode borgere ("*citizenship*"). Pigespejderne definerede ikke udelukkende kvindes rolle i samfundet ud fra et syn på hende som kvinde eller husmoder, som staten ellers havde en tendens til, men i høj grad som borger.

Erhverv alene var dog ikke målet for pigespejderne. I håndbogen fra 1922 blev hjemmet flere steder understreget som noget godt eller ligefrem: "Det bedste Sted man har i Verden".⁹² Det gav modvægt til det ellers store fokus på selverhverv. En spejder skulle følge spejderlovens bud være tro "mod Konge, Fædreland, Forældre og Foresatte" og "maa være alt, hvad hun på nogen Maade kan, for sit Hjem".⁹³ Hendes fane var indviet ved "Gud, Fædrelandet og Hjemmet", så spejderliv og hjemmet var tæt sammenknyttet.⁹⁴

LÆRERINDE OG LEDER – UDDANNELSESYSTEMET OG PIGESPEJDERNE

Sidste afsnit viste, at spejderbevægelsen gjorde en stor indsats for at hjælpe pigerne til mere uddannelse og en større selvstændighed. Mange af pigespejderbevægelsens synspunkter var allerede kendt fra debatten om kvinders uddannelse, og som nævnt havde flere lærerinder høje poster i korpset.

Pigeskolerne udsprang af kampen for kvindernes uddannelse fra midten af 1800-tallet, hvor pionererne anså det for et uacceptabelt spild, at kvinder ikke fik nogen uddannelse.⁹⁵ Kvinderne skulle dygtiggøres til deres rolle som husmoder eller lærerinde, mente den utilitaristiske pioner Natalie Zahle,⁹⁶ men begrebet "professionalisering" er en efterrationalisering.⁹⁷ Zahle og andre pionerer aner-

91 Det Danske Pigespejderkorps: *Haandbog*, 175.

92 Petersen og Flagstad: *Haandbog*, 86.

93 Ibid.: 24.

94 Det Danske Pigespejderkorps: *Haandbog*, 53.

95 Hilden: 'Fromme, stærke kvinder', 33.

96 Possing: *Viljens styrke*, 415-416.

97 Hilden: 'Fromme, stærke kvinder', 73.

kendte mandens uddannelse og aktivitet som normen,⁹⁸ men mente også, at kvinden kunne blive lige med manden; jf. Hirdmans A-B-model,⁹⁹ "ligestilling, men ikke ensstilling".¹⁰⁰ Kvinders socialisering skulle stadig være i hjemmet, men de var her lige så betydningsfulde som udearbejdende mænd.¹⁰¹

Skulle det endelig være nødvendigt med arbejde uden for hjemmet, var lærerindegerningen langt at foretrække. Dette var den almindelige indstilling i slutningen af det 19. århundrede både i samfundet generelt og i Dansk Kvindesamfund. Denne profession udnyttede datidens anerkendte naturgivne kvindelige færdigheder, og var ikke noget voldsomt brud med den kulturelle overlevering, trods selverhvervet. Kvinderne og deres familie kunne henvise til arbejdet som et kald, hvis ikke de havde lyst til skilte med arbejdet som økonomisk nødvendighed.¹⁰² Valget var nemlig socialt betinget, og det betød, at mange mellemlagskvinder valgte det dårligt betalte lærerindejob, selv om andre stillinger med lavere status faktisk var bedre lønnede. Konsekvensen var, at de måtte klare tilværelsen med endog meget små midler.¹⁰³

Det var dog ikke alle lærerinder, der holdt lærerindegerningen inden for de rammer, som samfundet havde udstukket og Zahle forestillet sig. Zahle "blev overrasket, da hendes elever begyndte (...) efter mottoet 'bestem selv'".¹⁰⁴ Hendes mål var ikke emancipatorisk og brød kun "tendentielt, men ikke principielt med samfundets vedtagne kønssystem".¹⁰⁵ Zahle ønskede en "dobbeltkønnet" uddannelse, der skulle overvinde splittelsen mellem kvinders selverhverv og rolle som husmoder i tæt sammenhæng med kampen for at blive set som et individ.¹⁰⁶ Denne tilgang til kvinders uddannelse betød, at de både skulle lære drengefag og husholdning. Både selverhvervende og hjemmegående kvinder kunne bruge den dobbeltkønnede dannelse.¹⁰⁷ Possing betegner ideen som "dobbeltgrebet", der kunne overvinde den ensidige satsning, der sås hos Dansk Kvindesamfund.

Dobbeltgrebet gjorde pigers uddannelse forskellig fra drengenes på mange områder. Det var f.eks. kun piger, der havde husgerning, og generelt blev deres undervisningstid begrænset. Det kunne være med aldersgrænser, der tvang piger til at sænke deres uddannelses tempo eller frem til 1958 at fravælge matematik.¹⁰⁸

Det måske tydeligste tegn på inspiration var DDP's husholdningsskole, der som nævnt var blevet oprettet i 1922, altså meget tidligt i bevægelsens historie

98 Ibid.: 225.

99 Hirdman: 'Genuskontraktet', 29.

100 Kristensen: 'Den eksamensberettigede pigeskole', 63.

101 Ibid.

102 Ibid.: 28-29.

103 Hansen: 'Mellemlagskvinder', 267.

104 Possing: *Viljens styrke*, 416.

105 Ibid.: 444.

106 Ibid.: 406.

107 Ibid.: 446-448.

108 Hilden: 'Fromme, stærke kvinder', 226; Rosenbeck, *Kvindekøn*, 92.

ved siden af det førnævnte overlap i erhverv. Lærerinderne var blandt andre Elisabeth Flagstad, den daværende spejderchef og hendes efterfølger Hanna Lund (1904-2003).¹⁰⁹

På spejderskolen blev spejderarbejdet forenet med målet om uddannelsen til husmoder: Romme karakteriserer idealet som en "ny, sund, demokratisk kvinde-type", hvor retten til selv at vælge, der kendtes fra spejderbevægelsen, var med i skolens formål.¹¹⁰ Eleverne indskrev sig som spejdere, og skolen støttede både videnskabeliggørelsen af husholdningen og, qua spejdereleverne, DDP's egen ideologi om kvinders selverhverv.

Sætter man DDP's husholdningsskole og duelighedstegnene på spidsen, så trumfede husholdning dog spejderarbejdet – officielt tidligt formuleret mellem 1912 og 1914: "Ind under Pigespejd vil derfor falde *al* huslig Gerning og det *størst mulige* Friluftsliv" [min fremhævning, CT].¹¹¹

Det ændrer ikke ved, at DDP uddannede pigerne med et dobbelt sigte, samtidig med ændringerne på Zahles seminarium. Lærerinderne fra Zahles seminarium i 1920'erne fik egentlig stadig valget mellem ægteskab eller arbejde, men samtidig trådte anden- hhv. tredje generation inden for pigeuddannelsen frem omkring 1925. De mente ikke, at kvinden burde vælge: "Vil man Livet, må man tage Livskampen".¹¹²

Den debat tog DDP ikke umiddelbart op. Man diskuterede ikke muligheden for at "tage Livskampen". Men med husholdningsskolens selvstændighedsideologi og muligheden for selverhverv var spørgsmålet ikke langt væk. DDP's husholdningsskole faldt dermed tæt sammen med de sene pigeskolepionerers friere sociale integration i 1920'erne, der betød en betydelig støtte til kvinders selvstændighed og selverhverv.

TAKT OG TONE I PIGESPEJDERENS SOCIALISERING

Dermed er vi fremme ved pigespejderledelsens sidste udfordring: at udstikke retningslinjerne for en piges korrekte opførsel og dermed socialisering uanset stilling i samfundet.

Selvfølgelig står korpsorienterede og kønsneutrale værdier som disciplin, og hvad der mere abstrakt kan sammenfattes som korpsånd, gennemgående højt i det officielle materiale.¹¹³ Men særlig vigtig i lyset af perioden, må være vægten på evnen til at stå på egne ben og tage stilling, som det er berørt tidligere.

Denne integration og korpsidealene skulle altid forfølges med den særlige kvindelige indstilling. Pigerne skulle være "elskværdige, hjælpsomme og

109 Bladt: 'Flagstad'.

110 Romme: 'Pigespejderliv', 199-200.

111 Det Danske Spejderkorps: *Formaal og Organisation*, 3. [SMA.L20]

112 Hilden: 'Fromme, stærke kvinder', 227.

113 Petersen og Flagstad: *Haandbog*, 22-25.

forstaaende”,¹¹⁴ rene i tanke, ord og handling. Hun måtte ikke ”gøre noget, som hun ikke kan være bekendt at fortælle sin Mor eller sin Fører”.¹¹⁵ Spejderlovens bud om renhed ” i Tanke, som i Ord og Handling” markerer et overlap mellem pigespejderne og det kvindelige borgerskab.¹¹⁶

Der var dog grænser, og pigerne måtte også gerne være mere vilde. Som der stod i håndbogen fra 1932: ”[M]ange Pigebørn er saa ængstelige, at de kan have godt af at prøve et Slagsmaal”.¹¹⁷ Samtidig må det dog også bemærkes, at det kvindelige ikke var faldet bort som tema i 1932.

Vendt mod pigespejdernes egne beretninger i erindringer,¹¹⁸ dagbøger og spejderbladet bliver kontrasten mellem pigespejdernes socialisering og det omgivende samfund dog tydeligere trukket op. Socialiseringen var nok det punkt, de civile oplevede tydeligst. Det handler jo direkte om pigernes opførsel i samfundet (modsat de to foregående afsnit om den ideelle pigespejder og hendes sociale integration, hvis resultater snarere viste sig internt eller på længere sigt). Hvor de to første afsnit har været båret af ledelsens eget normative materiale, så er det på den anden side nu relevant at udvide min analyse og lade pigespejderne og de civile, fx forældre eller skolelærere, selv komme til orde.

Pigespejderne kunne blandt andet fortælle om deres oplevelser i indlæg til bladet *Pigespejderne*, ofte på opfordring fra redaktøren.¹¹⁹ Det er tydeligt, at de oplevelser og den adfærd, som pigerne her fortalte om, stod i kontrast til både det borgerlige samfunds forventninger og håndbøgernes og spejderledelsens normer. Spejderlivet kunne fx give knuder på hjemmefronten. I 1924 berettede en pigespejder om hendes ” Families store Rædsel”, da hun fortalte dem, at hun ønskede at melde sig ind.¹²⁰

Fortællingerne kom ikke kun fra pigerne selv. Første gang var allerede i 1920, hvor en lærer, der døjede med ”de vilde”, betegnede pigespejderarbejdet som ukvindeligt i sammenligning med skolelivet: ”De bliver så ukvindelige og vilde og føjter om i Skoven”.¹²¹ Måske var kontrasten særligt udtalt i skolen, da en skoleleder i 1929 kunne fortælle om, hvordan pigespejderne i klassen udførte ”mandfolkearbejde”.¹²² Det lave niveau af fortællinger om husgerning og andre mere feminint-tonede aktiviteter kunne tyde på, at socialiseringen, altså forplantningen af den til sociale integration og den kulturelle overlevering til in-

114 Ibid.: 6.

115 Ibid.: 28.

116 Se bilag 1 og Rosenbeck: *Kvindekøn*, 127-128.

117 Det Danske Pigespejderkorps: *Haandbog*, 250.

118 At pigespejdernes aktiviteter ofte blev meget inspireret af drengene nævnes i Helle Rommes interviews med tidligere DDP-medlemmer fra denne periode. Romme: ’Pigespejderliv’.

119 Eks. Willer: *Pigespejderne*, 1926, bd. 1924-26, nr. 7, 1925, 78.

120 Ibid.: bd. 1924-26, nr. 7, 1924, 77.

121 Ott, Boye-Petersen, og Petersen: *Pigespejderne*, bd. 1918-20, nr. 6-7, 1920, 3.

122 Willer: *Pigespejderne*, 1930, bd. 1929-30, nr. 7, 1929, 69.

dividet, ikke forløb gnidningsfrit måske på grund af bevægelsens ophav i det maskuline DDS.¹²³

Det understreges kun i inddragelsen af en vigtig kilde til spejdernes egne oplevelser: deres patruljedagbøger.¹²⁴ Medlemmerne har ofte meldt sig ind for at dyrke ”drengeaktiviteter” og ændrede sig ikke efter at DDP blev udskilt. Artiklen kan dermed også udbygge og bekræfte det billede, som Helle Rommes artikel tegner på baggrund af erindringer fra enkelte tidligere pigespejdere.¹²⁵

Patruljedagbøgerne indeholder små korte rapporter om patruljen og spejdergruppens aktiviteter på de ugentlige møder og lejrture. Derved kan man undersøge hvilke mærker, der faktisk blev taget af spejderne blandt de mange tilbud, som håndbøgerne gav. En svaghed er kildernes begrænsede omfang samt det forhold, at pigerne måske var mest motiverede for at skrive, hvad de selv havde fundet sjovest. Det sidste forringer dog ikke materialets værdi, da det stadig indikerer, hvorfor pigerne valgte at gå til spejder.

Patruljedagbøgerne afføder to interessante observationer: For det første fyldte spejderfærdighederne mest. I alle de undersøgte patruljedagbøger er der beskrevet øvelser, såsom redningsrebskast, signalering, orientering og førstehjælp. Det er ikke tilfældet for husflids- og bazararbejdes vedkommende, der dog også optræder relativt hyppigt. Det var ikke altid, at der var enighed om indholdet af bazararbejde, som en pigespejder beskriver eller lige stor interesse for dette (”stoppede Strømper – o rædsel”¹²⁶):

En stor Uretfærdighed blev efter min (og for øvrigt så godt som hele Lejrens Mening) begaaet mod os idet vi i husflid fik 9 Points (10 var det højeste). Det Arbejde der laa i vores Kærre blev miskendt og ved Ordkløveri blev udfundet at det ikke opfyldte Bettingelserne der stod i Bladet [*Pigespejderne*] ang. Husflid. Det var Fru Thorbek fra Slagelse der var Dommer. Hun mente det skulde være Bazarhusflid, hvilket jeg ikke kan tyde af Spejderbladet.¹²⁷

Selv om spejderarbejdet altså fyldte en stor del af pigespejdernes møder og derved kom til at stå i opposition til det øvrige samfunds forventninger, var der internt i spejderbevægelsen tale om en tilpasning, idet, bemærker Spejdermuseets egne beskrivelse af dagbøgerne, indendørsarbejdet og udenadslæren fyldte mere

123 Hirdman: 'Genusystemet', 54.

124 Samtlige dagbøger i Spejdermuseets (SMA) samling fremkommet ved en søgning i museets database over deres samling (www.spejdermuseet.dk/index.php/sog-i-museets-samling) på ”dagbog+ddp” (i alt 20 pr. 1. april 2016), der dækker spejdermøder eller lejre afholdt i mellemkrigstiden, er gennemgået ifm. artiklens udarbejdelse. I fodnoten henvises til dagbogens nummer i museets registrant.

125 Romme: 'Pigespejderliv', 196.

126 SMA.P218.

127 SMA.P209.

end det var tilfældet hos drengespejderne i DDS.¹²⁸ Den anden observation er muligheden for, som dog kun enkelte patruljer beskriver, at lade pigerne tage nye spejdernavne. Det kunne fx være Knold, Stump, Peter eller Store-Bror, altså både kønsneutrale kaldenavne og drengenavne.¹²⁹

Dagbøgerne var til internt brug, men også udadtil blev konsekvenserne af denne socialisering tydelige. At pigernes opførsel kunne vække anstød, var tilsyneladende et vedvarende tema i bladet og andre udgivelser, selv om ordet ukvindelig direkte forsvandt fra anklagerne. I 1938 måtte spejderne i en reklame således stadig understrege over for forældrene, at de ikke har ret, når de mener, at spejder kun er for drenge: "Pigespejderbevægelsen er noget helt for sig selv".¹³⁰

Et drenget element var pigernes påklædning. I DDP's korpskrønike nævnes det, at drenge omkring 1917 skulle have råbt efter pigerne "Spejderskrå/du er rå/du har drengbukser på," og der er også billeder af piger i netop skørtebukser (det er udateret, men en af pigerne ser ud til at bære en kakiskjorte, så en skønsmæssig datering er 1915-1920 ud fra korpsets uniformeringshistorie).¹³¹ Det er et eksempel på, at de normative kilder ikke giver et fuldstændigt billede af korpset, idet reglementet kun nævnte nederdel som tilladt beklædning.¹³² Ved at bære bukser forstyrrede pigespejderne denne beklædningsgenstands nøje sammenhæng med mandens autoritet. Kvinder var ubemærket begyndt at bruge dem til sport omkring år 1900, men først omkring 1960 blev det acceptabelt.¹³³

Kvindeudseende og især sminke blev stærkt debatteret i perioden, i takt med at sminken vandt frem som en del af det, Søren Mørch kalder det større erotiske fokus efter Første Verdenskrig.¹³⁴ Sminke var ikke et tegn på en selvstændig kvinde, men en kvindes arbejde for at holde på manden.

Denne mode blev ikke vel modtaget af pigespejderbevægelsen. Når sminken spredte sig fra kvinderne til pigerne begyndte de "at agere Damer". Det var ikke en måde for en pige at opføre sig på.¹³⁵ DDP mente, at "Blaserthed og Affekterthed har afløst Livsmodet og Glæden".¹³⁶ Civile piger læste dårlig litteratur og *Eva*, et ungdomsblad, der var rettet mod piger, og som rummede meget modestof. Spejderne derimod læste kun gode bøger og dansede ikke!¹³⁷ Det mente en pigespejder i 1928, men bemærkningen om dansen fik dog flere spejdere til at skrive, at baller skam finder sted, men altid var "absolut stilfulde".¹³⁸

128 Spejdermuseets egne bemærkninger i SMA.P265.

129 SMA.P818.

130 Lund: *Pigespejderne*, 1938, bd. 1937-38, nr. 2, 1938, 38.

131 Hermann, Lund, og Weirsøe: *Pigespejderliv*, 36.

132 Petersen og Flagstad: *Haandbog*, 30.

133 Rosenbeck: *Kvindekøn*, 132.

134 Mørch: *Danmarkshistorie*, 314.

135 Willer: *Pigespejderne*, 1928, bd. 1927-28, nr. 5, 1928, 53-54.

136 Ibid.: bd. 1927-28, nr. 8, 1928, 53-54.

137 Ibid.: bd. 1927-28, nr. 5, 1928, 53-54.

138 Ibid.: bd. 1927-28, nr. 11, 1928, 138.

Denne damede opførsel var ifølge DDP snærende og begrænsende. Langt bedre var det ifølge en reklame for DDP fra 1938 at "blæse Pudder og Haarbølger et langt Stykke?".¹³⁹ På dette punkt var DDP helt på linje med KFUK og deres spejderkorps, der også var meget kritiske over for pigernes stigende brug af sminke.¹⁴⁰

I socialiseringen og i pigespejdernes egne beretninger slår modstanden mod en alt for feminin opførsel tydeligst igennem. Det danner en interessant modvægt til de foregående to afsnits større fokus på netop kvindelige dyder, som vil blive diskuteret i den afsluttende konklusion.

KONKLUSION

Forholdet for kvinder var i mellemkrigstiden præget af to strømninger: en progressiv og en konservativ. Det var samtidig en periode, hvor Dansk Kvindesamfund skulle finde sine ben at stå på efterhånden, som flere og flere kvinder blev selverhvervende og dermed fik den ældre forening til at fremstå konservativ med sit fokus på "den nye Husmoder". Den konservative patriarkalske kvindeopfattelse var desuden på retræte efter kvindernes valgret i 1915 og deres stigende adgang til arbejdsmarkedet, der jo også havde en fortaler i Dansk Kvindesamfund – i hvert fald for ugifte kvinders vedkommende.

Pigespejdernes forestillinger og deres opfordring til pigerne om at træffe et valg og afvise den patriarkalske familiemodell placerer dem klart i den progressive lejr.

Det Danske Pigespejderkorps' (DDP) arbejde skal netop også ses i sammenhæng med de andre kvindesagsbevægelser som uddannelsesbevægelsen og Dansk Kvindesamfund, hvor analysen viser et vist sammenfald i kvindesyn.

Selv om DDP som de øvrige bevægelser dermed havde et meget stort fokus på at uddanne pigerne i husholdning var det ikke et udtryk for, at spejderledelsen så hjemmet som kvindens eneste chance i livet. Hvis kvinden endelig kom i hjemmet, skulle det ikke gøre hende uselvstændig. Hele spejderbevægelsens ideal om selvstændige og stillingtagende unge ville hun medbringe. De danske pigespejdere trak hermed både på inspiration fra det engelske *New Mother*-ideal gennem de engelske pigespejdere og Dansk Kvindesamfunds arbejde for at højne respekten for husmoderen og hendes arbejde. Det krævede uddannelse som husholdningsskolerne. For at forberede pigerne til deres fremtidige gerning i hjemmet, lod DDP selv oprette en husholdningsskole, ligesom det også havde en lang række særlige duelighedstegn for kvindelige færdigheder,

Det unikke ved DDP som kvindeorganisation var imidlertid dets maskuline baggrund i spejderbevægelsen. Efter deres korps' selvstændighed blev dette fortsat dyrket i uddannelsesmateriale, og medlemmerne sørgede for at materialet fik en uforholdsmæssig høj placering i forhold til husholdningsmateriale.

139 Lund: *Pigespejderne*, 1938, bd. 1937-38, nr. 2, 1938, 38.

140 Rømer Christensen: *Mellem backfische og pæne piger*, 210.

Men organisationen var officielt også positiv over for selverhverv, der ville betyde, at pigespejderne med stor sandsynlighed ville blive mønsterbrydere. Pigespejderne tog ikke stilling til spørgsmålet om gifte kvinders plads på arbejdsmarkedet, og virker ivrigere end Dansk Kvindesamfund i deres arbejde for at give kvinden en plads som udearbejdende.

I forhold til den konservative genuskontrakt må man sige, at pigespejderne både afveg fra den og ønskede at påvirke den. Altså netop sådan som den svenske kønsforsker Yvonne Hirdman beskriver nogle af deres muligheder, der var til rådighed ud over helt at forlade samfundet.

Pigespejderne kunne med deres udspring i spejderbevægelsen i første omgang undvige det konservative genussystem. Ledelsen drejede i løbet af 1920'erne bevægelsen i en mere feminin retning, men den blev ikke gennemgribende. I det hele taget må skelnes mellem DDP som organisation og de enkelte spejders ageren, der ikke altid afspejlede samme idealer.

Det lykkedes pigespejderne at "undvige" ved at skabe en organisation for piger, ledet af piger, hvor idealerne, som de kendte dem fra samfundet, ingen rolle spillede internt. Her kunne de skabe den uddannelse, som de mente skulle til for at forandre samfundets genuskontrakt. Forskellen mellem organisationen og de enkelte medlemmer var i deres mål for den nye kontrakt. Organisationens betone forskellen mellem kønnene i en A-B model, mens medlemmerne selv ikke så denne splittelse og snarere kun så en spejder som et A, uanset spejderens biologiske køn.

Genforhandlingen kunne kun lade sig gøre på grund af, hvad man kunne kalde en brist i systemet.¹⁴¹ Pigespejderne udnyttede at de tidlige spejderkorps ikke havde nogen klar politik om kvindelige medlemmer, og at de først fik en, da bevægelsen ikke kunne nedlægges, men måtte videreføres i sit eget korps.

DDP's "kønspolitik" var et produkt af sin tid og afspejlede tidens progressive kvindebevægelser. DDP var, som dem, splittet mellem huslig gerning og friluftsliv.

Det var især organisationens medlemsbasis, der bidrog til denne splittelse. Beretningerne fra de enkelte spejdere i deres patruljedagbøger peger på, at pigerne havde albuerum i gruppen til ikke altid at følge den officielle linje, men derimod at lave drengaktiviteter. Det var i hvert fald primært disse aktiviteter, som de fandt interessante nok til at nedfælde og bevare et minde om. Der kunne altså være en stor forskel på DDP's officielle og tidstypiske holdning og de enkelte pigespejdere, som vedblev at være "spejderskrå".

141 Ændringer i systemet kommer dermed ikke kun fra mænds kontraktbrud, Hirdman: 'Genuskontraktet', 95. Pigespejderne er desuden et eksempel på, at mand-kvinde-dikotomien kan overskrides.

LITTERATURLISTE

Utrykte kilder

Spejdermuseets arkiv, Holmen, København (SMA): Præcise henvisninger findes i fodnoterne. P henviser til en patroljedagbog (f.eks. SMA.P818), mens A henviser til et dokument (f.eks. SMA.A0072). Museets registrant findes her: http://www.spejdermuseet.dk/index.php?option=com_content&review=article&id=76&Itemid=472 (Citeret 26.10. 2017).

Trykte kilder

- Auster, Carol J.: 'Manuals for socialization: Examples from Girl Scout handbooks 1913 1984'. *Qualitative Sociology* 8 (4), 1985, 359-67. doi:10.1007/BF00988845.
- Bladt, Inger: 'Elisabeth Flagstad'. *Dansk kvindebiografisk leksikon*. KVININFO, 2003. <http://www.kvinfo.dk/side/597/bio/666/origin/170/query/flagstad/>.
- Blom, Ida: 'Kjønns som analysekategori i historisk forskning'. I Jens A. Krasilnikoff og Agnes S. Arnórsdóttir (red.): *Køn i historien*, Aarhus: Aarhus University Press, 2004, 13-42.
- Borchorst, Annette: 'Moderskab og børnepasning i 30'erne'. I Hilda Rømer Christensen og Hanne Rimmen Nielsen (red.): *Tidens kvinder: om kvinder i mellemkrigstiden*, 36-57. Århus: Håndbibliotekets veninder, 1985.
- Boye-Petersen, Inge og Karen-Margrethe Rasmussen (red.): *Pigespejderne*. Bd. 1921-23. Pigespejderne. Horsens: Det Danske Pigespejderkorps, 1923.
- Caspersen, Hanne: *Moderskabspolitik i Danmark i 30'erne: det modsætningsfyldte moderskab*. København: Danske historiske forening, 1985.
- Denny, Kathleen E.: 'Gender in Context, Content and Approach: Comparing Gender Messages in Girl Scout and Boy Scout Handbooks', *Gender & Society* 25 (1), 2001, 27-47. doi:10.1177/0891243210390517.
- Det Danske Pigespejderkorps: *Haandbog for Det Danske Pigespejderkorps*. Horsens: Det Danske Pigespejderkorps, 1932.
- Det Danske Spejderkorps: *Formaal og Organisation Tillæg I: Afdeling B Pigespejdere*. Hellerup: Det Danske Spejderkorps, udateret.
- Geertsen, Kirsten: 'Forsørgerbegrebet i mellemkrigstiden'. I Hilda Rømer Christensen og Hanne Rimmen Nielsen (red.): *Tidens kvinder: om kvinder i mellemkrigstiden*, Århus: Håndbibliotekets veninder, 1985, 68-82.
- Habermas, Jürgen: 'Intermediate Reflections: Social Action, Purposive Activity and Communication'. I Jürgen Habermas (red.): *The Theory of Communicative Action*, Cambridge: Polity Press, 1984, 273-339.
- Hansen, Annelise: 'Mellemlagskvinder og bevidsthedsdannelse (1870-1900)'. I Mette Bryld m.fl. (red.): *Overgangskvinden: kvindeligheden som historisk kategori-kvindeligheden 1880-1920*. Odense: Odense Universitetsforlag, 1982, 263-81.
- Hansen-Jensen, Christa: *'En rask, stærk og opvakt dreng': maskulinitetsidealer i Det Danske Spejderkorps 1911-1917*. Speciale, Københavns Universitet, 2009.
- Hermann, Annesofie, Thora Lund og Jørgen Weirsø: *Pigespejderliv: Det Danske Pigespejderkorps: Korpskrønike*. København: Det Danske Pigespejderkorps, 1973.
- Hilden, Adda: 'Fromme, stærke kvinder: lærerindeuddannelse 1800-1950'. I Adda Hilden: *Lærerindeuddannelse, lokalsamfundenes kamp om seminariedriften*, Dansk læreruddannelse 1791-1991 3. Odense: Odense Universitetsforlag, 1993.
- Hirdman, Yvonne: 'Den stereotypa genuskontraktet'. I Yvonne Hirdman: *Genus: om det stabila föränderliga former*. Malmö: Liber, 2001, 77-101.
- Hirdman, Yvonne: 'Genusystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning'. I Christina Carlsson Wetterberg og Anna Jansdotter (red.): *Genushistoria En historiografisk epösa*. Lund: Studentlitteratur, 2004, 49-63.
- Jensen, Inger Lise: 'Kampen om moderskabet'. I Hilda Rømer Christensen og Hanne Rimmen Nielsen (red.): *Tidens kvinder: om kvinder i mellemkrigstiden*, Århus: Håndbibliotekets veninder, 1985, 19-35.
- Kristensen, Lene: 'Den eksamensberettigede pigeskole i Danmark 1883-1920: En undersøgelse

- af den danske pigeskoles kønsideologi og pigeskolens indplacering i samfund og skolesystem - med særlig vægt på perioden 1894-1902'. Speciale, Odense Universitet, 1995.
- Kristiansen, Ann D.: *Retten til valg: en analyse af køn, sprog og seksualitet under debatten for den kvindelige valgret 1880-1915*. Speciale, Aarhus Universitet, 2004.
- Ljoså, Sondre: 'Alltid beredt til hva? Etableringen av norsk spejderbevegelse 1909-1913'. Master (Speciale), Universitetet i Oslo, 2007. Udenlandsk (Norsk).
- Lund, Hanne Holmblad (red.): *Pigespejderne*. Bd. 1935-36. Pigespejderne. Odense: Det Danske Pigespejderkorps, 1936.
- Lund, Hanne Holmblad (red.): *Pigespejderne*. Bd. 1937-38. Pigespejderne. Odense: Det Danske Pigespejderkorps, 1938.
- Mills, Sarah: 'Scouting for girls? Gender and the Scout Movement in Britain', *Gender, Place & Culture* 18 (4), 2011, 537-56. doi:10.1080/0966369X.2011.583342.
- Mørch, Søren: *Den ny Danmarkshistorie 1880-1960*. København: Gyldendal, 1982.
- Ott, Estrid, Inge Boye-Petersen, Inge og J.M. Petersen, J.M. (red.): *Pigespejderne*. Bd. 1918-20. Pigespejderne. Horsens: Det Danske Pigespejderkorps, 1920.
- Petersen, Johanne Marie og Elisabeth Flagstad: *Haandbog for Det Danske Pigespejderkorps*. Faxe: Det Danske Pigespejderkorps, 1922.
- Posing, Birgitte: 'Kvindelighed, patriarkat og klassegrænser. Teoretisk ramme om 'kvindelighed' med udgangspunkt i kvinder på landet i 1800-tallets Danmark'. I Mette Bryld m.fl. (red.): *Overgangskvinden: kvindeligheden som historisk kategori--kvindeligheden 1880-1920*, Odense: Odense universitetsforlag, 1982, 228-44.
- Posing, Birgitte: *Viljens styrke, Natalie Zahle - en biografi om dannelse, køn og magtfuldkommenhed, Bind 2*. København: Gyldendal, 1992.
- Proctor, Tammy M.: *Scouting for Girls, a Century of Girl Guides and Girl Scouts*. Santa Barbara, Calif: Praeger, 2009.
- Proctor, Tammy M.: '(Uni)Forming Youth: Girl Guides and Boy Scouts in Britain, 1908-39', *History Workshop Journal* 45, 1998, 103-34.
- Ravn, Anna-Birte og Bente Rosenbeck: *Gender and family policies in Denmark in the 20th century*. Freia 67. Aalborg: Freia, Feminist Research Centre in Aalborg, Dept. of Development and Planning, Aalborg University, 2008. http://vbn.aau.dk/files/16110138/FREIA_wp_67.
- Revzin, Rebekah E.: 'American Girlhood in the Early Twentieth Century: The Ideology of Girl Scout Literature, 1913-1930', *The Library Quarterly* 68 (3), 1998: 261-75.
- Romme, Helle: 'Pigespejderliv'. I Claus Clausen (red.): *Ungdommens historie: en antologi*, København: Tiderne Skifter, 1985, 180-205.
- Rosenbeck, Bente: *Kvindekøn, den moderne kvindeligheds historie 1880-1980*. København: Gyldendal, 1987.
- Rømer Christensen, Hilda: *Mellem backfische og pæne piger*. København: Museum Tusulanum, 1995.
- Schack, Agnete Brockenhuus: *Lille Vejledning i Spejderliv for Piger*. Det Danske Pigespejderkorps, 1916.
- Siim, Birte: 'Nogle overvejelser over ændringer i kønsarbejdsdeling og dominansforhold mellem køn. Noter til patriarkatsdebatten'. I Mette Bryld m.fl. (red.): *Overgangskvinden: kvindeligheden som historisk kategori--kvindeligheden 1880-1920*, Odense: Odense universitetsforlag, 1982, 198-219.
- Smith, Michelle: 'Be(ing) Prepared: Girl Guides, Colonial Life, and National Strength', *Limina* 12, 2006, 52-63.
- Trommer, Aage: 'Da spejderne kom til Danmark: Spejderkorpset og de frivillige forbund fra 1910 til ca. 1915'. I Ole Feldbæk og Erik Lund (red.): *Presse og historie: festskrift til Niels Thomsen*, Odense: Udgivet af Dagspressens Fond hos Odense Universitetsforlag, 1990, 265-317.
- Willer, J.M. (red.): *Pigespejderne*. Bd. 1924-26. Pigespejderne. Faxe: Det Danske Pigespejderkorps, 1926.
- Willer, J.M. (red.): *Pigespejderne*. Bd. 1927-28. Pigespejderne. Horsens: Det Danske Pigespejderkorps, 1928.

Willer, J.M. (red.): *Pigespejderne*. Bd. 1929-30. Pigespejderne. Horsens: Det Danske Pigespejderkorps, 1930.

BILAG

Bilag 1: Spejderloven

Gengivet efter: Petersen og Flagstad, *Haandbog*, 5.

En Spejders Ord står til Troende.

Vær tro mod Konge, Fædreland, Forældre og
Foresatte.

Vær ærlig og paalidelig.

Vær en god Kammerat.

Vær ridderlig og hjælpsom mod enhver.

Vær god mod Dyr.

Vær lydige mod den, som har Ret til at byde.

Vær frejdige og arbejd med Liv og Lyst.

Vær sparsommelig og ordentlig.

Vær rene i Tanke, som i Ord og Handling.

CHRISTIAN TOLSTRUP JENSEN
CAND.MAG. I HISTORIE OG TYSK
PH.D.-STUDERENDE
HØGSKOLEN I SØRØST-NORGE
E-MAIL: CHRISTIAN@CTOLSTRUP.DK

ABSTRACT (UK)

Between Girl Scouts and nice girls

The Danish Girl Scouts association and its perception of women 1918-1938

Christian Tolstrup Jensen

University College of South Eastern Norway, E-mail: kontakt@ctolstrup.dk

This paper shows how the early Girl Scouts Association in Denmark became an active part of the reforms shaping Danish society in the interwar-years (1918-1939), especially concerning women's rights. The Girl Scouts' perception of themselves as part of this is seen clearly in the present analysis of the educational material of the organization. It aimed to give its members the freedom to choose between working and being a stay-at-home mother and to secure their right to always be treated as an equal to men. This also placed the organization as one of the most progressive women's associations in Denmark. Furthermore, by looking at the diaries kept by the girl scouts, the article has stressed the progressive aspect even further as the members themselves seem to have valued the more masculine activities higher than the more traditional feminine activities promoted by the official publications. In sum, and based not least on the members' own stories, the article concludes that the Danish Girl Scout Association in the years 1918-1939 was a very progressive voice in its work for women's rights.